

Dr. Sinan TATLIPINAR
Dr. Sibel KADAYIFÇILAR
Dr. Bora ELDEM

YAŞA BAĞLI MAKULA DEJENERASYONU OLGULARINDA AZ GÖRENLERE YARDIM CİHAZI UYGULAMALARI VE SONUÇLARI

RESULTS OF LOW VISION REHABILITATION EXAMINATION IN PATIENTS WITH AGE RELATED MACULAR DEGENERATION

ÖZET

Bu çalışmada, yaşa bağlı makula dejenerasyonu (YBMD) olgularında Az Görenlere Yardım (Low Vision Aids- LVA) uygulamalarının sonuçları değerlendirilmekte ve bu sonuçlara etkide bulunan faktörler (yaş, cinsiyet, öğrenim) incelenmektedir. Ağustos 1997- Kasım 1999 tarihleri arası bölümümüzün Retina Birimi'nde Az Görenlere Yardım muayenesi yapılan 51 YBMD olgusu çalışmaya dahil edildi. Hastaların uzak görme keskinliği (GK), kırma kusurları düzeltildikten sonra Snellen eşeli ile ölçüldü. Yakın görme keskinliği için Jaeger eşeli kullanıldı. Olgulara öncelikle yakın için, ardından uzak için LVA uygulaması yapıldı. Yakın için LVA verilen toplam 43 olgunun, LVA öncesi ortalama yakın görme keskinliği (GK) 7.4±0.2 (Jaeger) sıra olarak tespit edildi. LVA sonrası yakın GK 2.2±0.2 düzeyine yükseldi (p=0.0001). Uzak için yardımcı cihaz verilen toplam 12 olgunun ortalama en iyi düzeltilmiş uzak GK 0.1±0.02 düzeyindeydi. LVA sonrası GK 0.44±0.07 seviyesine yükseldi (p=0.002). Yaş, cinsiyet ve öğrenim düzeyi ile LVA sonrası yakın GK'de artış arasında anlamlı bir ilişki tespit edilemedi. YBMD'nun etkilediği olguların vizüel rehabilitasyonunda Az Görenlere Yardım cihazları etkin bir yol olarak görünmektedir. Bu cihazların kullanımıyla hastaların çevresindekilere bağımlılığı azaltılabilecektir.

Anahtar Sözcükler: Yaşa bağlı makula dejenerasyonu, Az görenlere yardım, Görme azlığı, Teleskopik gözlük.

ABSTRACT

The results of low vision aids in patients with age related macular degeneration (ARMD) are given and effects of factors like age, sex and education on the success of LVA are studied. 51 patients with ARMD evaluated at Retina Section of our Ophthalmology Department between August 1997-November 1999 were involved in the study. Best corrected distant visual acuity was measured with Snellen chart. Jaeger chart was used for near vision. Low vision examination was carried out for both distance and near. The mean near visual acuity before LVA was 7.4±0.2 (Jaeger) and improved to 2.2±0.2 after LVA (p=0.0001). 12 cases were given LVA for distance. The mean distant visual acuity before LVA was 0.1±0.02 and improved to 0.44±0.07 after LVA. No statistically significant effect of age, sex and education on the success of LVA was determined. Low vision aids seem to be an effective way of visual rehabilitation in patients with ARMD. Dependence of these patients to other people can be diminished with the use of low vision aids.

Key Words: Osteoarthritis, Pain, Elderly, Depression, Anxiety, Sleep disturbance,

Geliş: 12.12.2000

Kabul: 16.02.2001

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göz Hastalıkları Anabilim Dalı-ANKARA

İletişim: Dr. Sibel KADAYIFÇILAR: Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi, Göz Hastalıkları Anabilim Dalı / 06100-Sıhhiye-ANKARA

Tel: (0312)3051777

Fax:(0312)3094101

e-mail: sibelkd@mailcity.com

GİRİŞ

Az Görenlere Yardım (Low Vision Aids- LVA) cihazları medikal ve/veya cerrahi metodlarla görmesi arttırılmayan olgularda görmenin rehabilitasyonu için kullanılmaktadır. LVA uygulaması yapılan olguların önemli bir kısmını yaşa bağlı makula dejenerasyonu (YBMD) olan olgular oluşturmaktadır (7).

Bu çalışmada YBMD olgularında LVA uygulamamızın sonuçları değerlendirilmekte ve bu sonuçlara etkiye bulunan faktörler (yaş, cinsiyet, öğrenim) incelenmektedir.

GEREÇ ve YÖNTEM

Ağustos 1997-Kasım 1999 tarihleri arası bölümümüzün Retina Birimi'nde Az Görenlere Yardım muayenesi yapılan 51 YBMD olgusu çalışmaya dahil edildi. Olguların 22'si erkek, 29'u kadın olup, YBMD tümünde bilateral olarak tespit edildi.

Hastaların uzak görme keskinliği (GK.), kırma kusurları düzeltildikten sonra Snellen eşeli ile ölçüldü. Yakın görme keskinliği için Jaeger eşeli kullanıldı. Bu eşelde en büyük yazı sırası No.8, en küçük sırası ise No. 1 olarak isimlendirilmiştir.

Olgulara öncelikle yakın için, ardından uzak için LVA uygulaması yapıldı. Çalışmada COIL (Consolidated Optical Industries Ltd.), Keeler, Eschenbach ve Univision az görenlere yardım cihazları kullanıldı.

İstatistiksel analiz için iki eş arasındaki farkın önemlilik testi, Wilcoxon eşleştirilmiş iki örnek testi, Kruskal-Wallis varyans analizi ve iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testleri kullanıldı.

BULGULAR

Çalışma kapsamındaki 51 olgunun 5'ine kooperasyon eksikliği ya da cihazların görünümünün beğenilmemesi nedeniyle LVA verilemedi ve bu hastalar istatistiksel analize dahil edilmedi. Az görenlere yardımcı cihaz verilen toplam 46 olgunun yaş ortalaması 69.3 (aralık, 51-88 yaş) idi. Bu 46 olgunun 34'üne yakın, 3'üne uzak, 9'una ise hem uzak hem de yakın için cihaz reçete edildi.

Yakın için LVA verilen toplam 43 (34+9) olgunun, LVA öncesi ortalama yakın GK 7.4±0.2 (Jaeger) sıra olarak tespit edildi. LVA sonrası yakın GK 2.2±0.2 düzeyine yükseldi. Fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu (p= 0.0001). Olgulara uygulanan cihazların ortalama dioptrik gücü +10 dioptr (2.5 kat büyütme; aralık, 6-24 D) olarak saptandı. Olguların büyük bir kısmı (31/43, %72) COIL prizmatik gözlüklerini tercih ettiler.

Uzak için yardımcı cihaz verilen toplam 12 (9+3) olgunun ortalama en iyi düzeltilmiş uzak GK 0.1±0.02 (aralık; 0.05-0.4) (Snellen) düzeyindeydi. LVA sonrası GK 0.44±0.07 (aralık; 0.15-0.8) seviyesine yükseldi. Fark istatistiksel olarak anlamlı bulundu (p= 0.002). Bu olgulara verilen uzağa yardımcı cihazların ortalama büyütmesi 2.9 kat olarak tespit edildi. Olguların çoğu (11/12, %91) Eschenbach teleskopik gözlüklerini tercih etmişti.

Tüm olgular öğrenim düzeylerine göre sınırlandırıldığında %27.9'unun ilkökul, %13.9'unun ortaokul, %30.2'sinin lise ve %27.9'unun üniversite mezunu olduğu görüldü. Bu gruplar arasında, LVA ile yakın GK'de artış açısından fark tespit edilmedi (p= 0.707). Benzer şekilde cinsiyetler arasında da fark izlenmedi (p= 0.492). Olgular 65 yaş altı ve 65 yaş üstü olmak üzere iki gruba ayrılarak yaşın etkisi araştırıldı. Yaş grupları arasında LVA ile yakın GK'de artış yönünden fark bulunamadı (p=0.966).

TARTIŞMA

YBMD, ileri yaşta legal körlüğün en sık nedenidir (9). Sıklıkla 50 yaş üstündeki kişilerde ve bilateral olarak ortaya çıkar. İki ana tipi; noneksüdatif (retina pigment epitelinin coğrafik atrofisi) ve eksüdatif (subretinal neovasküler membran) YBMD'dur (3). Bu olgulara uygulanan LVA ile hastalara daha fonksiyonel bir yaşam kazandırılmaya çalışılmaktadır. Eksüdatif YBMD olgularına uygulanan tedavi metodları (lazer fotokoagülasyon, koroidal neovasküler membran eksizyonu, fotodinamik tedavi) sonrasında da hastalar sıklıkla görme rehabilitasyonuna ihtiyaç duymaktadırlar. YBMD olgularında daha önce yapılan çalışmalarda yakın için verilen az görenlere yardım cihazlarının ortalama dioptrik gücü +15.7 ve +23.0 D olarak bulunmuştur (2,5). Bu rakam bizim çalışmamızda +10.0 D'dir. Kliniğimizden daha önce yayınlanan çalışmada (2) hastaların ortalama GK 0.05 iken bizim çalışmamızda GK. 0.1 düzeyindedir. Buna bağlı olarak çalışmamızdaki hastalarda daha düşük bir dioptrik güce ihtiyaç olduğu düşünülmüştür.

Çalışmamızda yakın tashih ile Jaeger eşelinde ortalama 5 sıralık bir artış sağlanmıştır. Bu oran önceki çalışmalarla uyumludur (2). Olguların çoğu COIL prizmatik gözlükleri tercih etmektedir. Özellikle her iki gözünde de benzer görmesi olan olgularda, tabanı içerde prizma eklenmiş yüksek dioptrideki konves camlar yakın tashih için iyi bir seçenek oluşturmaktadır (4). Bu gözlüklerin yerine, yüksek dereceli sferik konveks camlar odak noktaları içe kaydırılarak verilebilmektedir ve bu metod, COIL tipi LVA cihazlarına göre daha düşük bir maliyete sahiptir (6).

Uzak tashih ile olgularda yaklaşık 3.5 sıralık bir artış sağlanmıştır. Olguların çoğuna Eschenbach Tele 3X teleskopik az görenlere yardım cihazı verilmiştir.

Binoküler bir teleskop olan Tele 3X özellikle her iki gözde benzer görmesi olan olgularda uygundur (1).

Bu çalışmada yakın GK'de artışla yaş, cinsiyet ve eğitim düzeyi arasında bir ilişki bulunamamıştır. Kliniğimizden daha önce yayımlanan çalışmada da benzer bir sonuç ortaya konmuştur (2). Ancak literatürde yaşın artışı ile LVA uygulamasında başarı oranının düştüğüne dair yayınlar mevcuttur (7,8). Bu çalışmalarda, özellikle 60 yaş üzerindeki olgularda başarı oranının azaldığı görülmüştür. Muhtemelen yaş artışı ile olguların motivasyonları azalmakla ve hastalar durumlarını olduğu gibi kabul etmektedirler. Diğer bir faktör de yaşlı olguların daha durağan bir hayata razı olmaları olabilir.

YBMD'nun etkilediği olguların vizüel rehabilitasyonunda Az Görenlere Yardım cihazları etkin bir yol olarak görünmektedir. Bu cihazların kullanımıyla hastaların çevresindekilere bağımlılığı azaltılabilecektir.

KAYNAKLAR

1. Bailey IL: Telescopes for the visually impaired. *Ophthalmol Clin N A* 1994; 7:169-75.
2. Dayanır V, Eldem B, Irkeç M, Sarnıç AŞ: Düşük görmeye yardımcı cihaz uygulamaları ve sonuçları. *T Klin Oftalmoloji* 1995; 4: 17-20.
3. De Juan E Jr, Noorily SW, Townsend-Pico WP, Chern KC: Acquired macular disorders. Wright KW (Ed.): *Textbook of ophthalmology*. Williams and Wilkins. Baltimore, 1997: 819-823.
4. Evans LS: Spectacles and magnifiers. *Ophthalmol Clin N A* 1994;7:163-67.
5. Nilsson UL, Nilsson SG: Rehabilitation of the visually handicapped with macular degeneration. *Doc Ophthalmol* 1986; 62:345-67.
6. Temel A: Az görenlere yardım. *T Oft Gaz* 1989; 19:28-32.
7. Temel A: Low vision aids (evaluation of 185 patients). *Ophthalmol Physiol Optom* 1989; 9:327-31.
8. Üretmen Ö, Yağcı A, Eğrilmez S, Kerci K.S, Ardıç K: Düşük görme yardımcıları ile klinik sonuçlarımız. *MN Oftalmoloji* 1999; 6:261-65.
9. Vingerling JR, Dielemans I, Hofman A: The prevalence of age-related maculopathy in the Rotterdam Study. *Ophthalmology* 1995; 102:205-10.